

ОСВІТА ТА КРАЄЗНАВСТВО

УДК 528.9

Даценко Л. М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

НОВІ ОСВІТНІ ПЕРСПЕКТИВИ КАФЕДРИ ГЕОДЕЗІЇ ТА КАРТОГРАФІЇ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сучасна картографія інтегрована з географічними інформаційними системами та дистанційним зондування Землі і саме у цьому контексті ми бачимо перспективи підготовки фахівців у ВНЗ. Публікацію присвячено аналізу сучасному стану підготовки фахівців картографів на кафедрі геодезії та картографії географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Приділено увагу до проблем, що виникли після впровадження нового Переліку напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах. Висвітлено результати Вступної компанії 2016.

Ключові слова: кафедра геодезії та картографії, бакалавр картографії, магістр картографії, картографія, геоінформатика, вступна кампанія, перелік напрямів підготовки, галузі знань.

Вступ. Вхідження національної вищої школи в європейський освітній простір є складною задачею кожного окремого навчального закладу. Інтеграційні процеси, які відбуваються в галузі освіти країн учасниць Болонської декларації, повинні базуватися на єдиних стандартах і критеріях системи вищої освіти, що потребує нового осмислення і нової стратегії розвитку ВНЗ

які готують фахівців геодезії та картографії. Сучасна картографія інтегрована з географічними інформаційними системами та дистанційним зондування Землі і саме у цьому контексті ми бачимо перспективи підготовки фахівців у ВНЗ.

Вихідні передумови. Кафедра є науковим осередком, об'єднавчим центром для дослідників у царині геодезії та картографії, де розробляються сучасні напрями, ідеї, проекти. Основним орієнтиром розвитку кафедри геодезії та картографії географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУТШ) є високий рівень вимог до викладання всіх без винятку дисциплін, глибокий професійний рівень знань викладачів, висока культура викладання, заохочення студентів до активного, творчого засвоєння знань. Кафедра повинна постійно переглядати й оновлювати навчальні програми, методичні рекомендації з основних курсів, а також динамічно реагувати на суспільний запит до фахівців-картографів і редагувати назви курсів, викладання яких вона забезпечує, додаючи до них нові.

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Метою статті є висвітлення та аналіз сучасного стану картографічної освіти на кафедрі геодезії та картографії КНУТШ. Проаналізовано тенденції змін контингенту студентів на кафедрі та уподобань абітурієнтів. Особливу увагу приділено особливостям вступу на кафедру у 2016 році.

Виклад основного матеріалу. Картографія сьогодення вийшла на абсолютно новий рівень розвитку. Вона являє собою розгалужену систему наукових дисциплін і технічних галузей. Одні з них мають багатовікову історію, інші сформувалися порівняно недавно, треті знаходяться в стадії становлення. Зміни, що відбуваються в картографії, її нова роль в суспільстві сприяють тому, що картографічні знання та уміння стали необхідні кожній людині в побуті і професійній діяльності. Картографія в цілому переживає переломний момент. З галузевої науки з обмеженим практичним використанням вона стає повноправним членом інформатизованого суспільства. Володіння програмним забезпеченням та вміння створювати прості тематичні карти з його допомогою стало невід'ємною компетенцією сучасних фахівців в галузі Наук про Землю, поряд з базовою теоретичною підготовкою з картографії та геоінформатики. Одночасно з цим,

в повсякденному житті ми спостерігаємо небачений сплеск популярності карт та аерокосмічних знімків, які стали більш доступні, зручні і навіть звичні у використанні завдяки мережевим і мобільним технологіям.

Вище зазначене є підґрунтям для поглибленого вивченні курсів картографічного циклу та проведення відповідних практик на географічному факультеті та визначається наступними чинниками:

- зростаючим попитом на картографічну та геоінформаційну продукцію з боку наукових, практичних, комерційних та освітніх структур;

- необхідністю інтенсифікації та підвищення продуктивності праці у сфері картографії, геоінформатики і суміжних з ними галузями науки та практики;

- зростанням міждисциплінарних досліджень із залученням картографічної складової;

- загальним підвищенням рівня картографічної освіти.

Все це є підставою для визначення основних напрямів подальшого розвитку кафедри геодезії та картографії:

- збереження та удосконалення науково-педагогічної спадщини вищої картографічної освіти в Україні;

- вивчення та залучення в навчальний процес закордонних здобутків вищої освіти;

- підготовка на базі існуючого нового та оновлення діючого науково-методичного забезпечення навчального процесу на кафедрі;

- модернізація матеріально-технічної бази кафедри для забезпечення навчального процесу та проведення польових навчальних практик на сучасному рівні;

- залучення до викладацької роботи нових професійних кадрів;

- підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу.

Попри все вище зазначене, з кожним роком зростає кількість проблем, що виникають при наборі нових студентів на 1-й курс та підготовки нових навчальних планів за вимогами МОН у відповідності до змін в освіті, зазначених у новому Законі про вищу освіту.

До 2016 року кафедра геодезії та картографії здійснювали набір

на I курс бакалаврату за спеціальністю «геодезія, картографія та землеустрій» (шифр галузі – 0801, найменування галузі знань – геодезія та землеустрій, напрям підготовки геодезія, картографія та землеустрій), а вже на рівні «спеціаліст» та «магістр» формувались групи за спеціальностями: картографія, землеустрій та кадастр. Відповідно до затвердженого Наказу Міністерства освіти і науки України від 06 листопада 2015 року № 1151 у таблиці відповідності Переліку напрямів, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, усі напрями підготовки «геодезія, картографія та землеустрій» дозволено розподілити між різними галузями знань і спеціальностями. На сьогодні, після укрупнення напрямів за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалаврі магістр, спеціалізації: геодезія, картографія, землеустрій та кадастр, оцінка землі та нерухомого майна, геоінформаційні системи і технології, фотограмметрія та дистанційне зондування, космічний моніторинг Землі, стали освітніми програмами і можуть бути включені як до галузі знань «Природничі науки», спеціальність «Науки про Землю» так і до галузі знань «Архітектура та будівництво», спеціальність «Геодезія та землеустрій». У вересні з'явилась інформація про виділення географії зі спеціальності «Науки про Землю» в окрему спеціальність 106 «Географія», проте вона ще не має офіційного підтвердження. Картографія знову у не визначеному положенні. З 2016 року ми вимушені формувати освітні програми кафедри на рівень бакалаврату (це стосується всіх ВНЗ України) на різні спеціальності, попри звичної єдиної «геодезія, картографія та землеустрій». Подібна ситуація і з магістратурою та аспірантурою (рівень PhD), попри те, що для картографів залишається ще «географічна картографія» (відповідно діяльності спеціалізованих вчених рад)).

Вступна компанія 2016 року відмінна від попередніх ще й тим, що частина ВНЗ оголосила набір на окремі освітні програми, проте більшість навчальних закладів приймала абітурієнтів на широкі спеціальності, на відміну від попередньої, коли набір здійснювали на «геодезію, картографію та землеустрій». Ці розбіжності, а ще більше – неоднозначність переліку Галузей знань, призвело до певного дезорієнтування абітурієнтів. Випускники шкіл ще не достатньо обізнані з усіма особливостями окремих спеціалізацій

(освітніх програм). Проблеми вступу на освітні програми підтвердила і остання вступна компанія 2016 р.

Кафедра геодезії та картографії здійснює підготовку картографів на трьох освітніх рівнях: бакалаврат, магістратура та аспірантура (PhD).

У 2016 р. розпочато підготовку за новими освітніми програмами:

- ОР «бакалавр» за освітніми програмами «Картографія» (Галузь знань «Природничі науки», спеціальність «Науки про Землю») та «Геодезія та землеустрій» (Галузь знань «Архітектура та будівництво», спеціальність «Геодезія та землеустрій»);

- ОР «магістр» за освітніми програмами «Картографія» (Галузь знань «Природничі науки», спеціальність «Науки про Землю») та «Землеустрій та кадастр» (Галузь знань «Архітектура та будівництво», спеціальність «Геодезія та землеустрій»).

Вступ на 1 курс бакалаврату з освітньої програми «Картографія» було оголошено лише у КНУТШ. Вирахувати реальний загальноукраїнський конкурс ми не мали можливості через відсутність фіксованого державного замовлення, а ось кількість поданих заяв є показовою – «Картографія» – 58 заяв, «Геодезія та землеустрій» – 231 заява. За результатами зарахування кафедра отримала наступну кількість бюджетних місць – «Картографія» – 5 (Львівська політехніка – 7 бюджетних місць на Науки про Землю), «Геодезія та землеустрій» – 37. Пріоритети абітурієнтів і МОН чітко окреслились – вибір більш «грошовитих» професій (на думку батьків), що не може не викликати занепокоєння. Політика МОН щодо передачі розподілу бюджетних місць на «розсуд» ЕДБО та так званого загальноукраїнського рейтингу абітурієнтів за окремими спеціальностями, орієнтування на гасло «гроші за студентом», може призвести до суттєвих «перекосів» у підготовці фахівців у тому числі і картографів.

Окремою проблемою для кафедри є й збільшення вартості навчання (контракт), особливо у порівнянні з іншими ВНЗ, що підтверджує і статистика зменшення контингенту студентів, що навчаються на платній основі.

На нашу думку вступ на 1 курс варто здійснювати на широку спеціальність і лише після 3-го курсу розподіляти студентів за спеціалізаціями (освітніми програмами), коли вони вже краще орієнтуються у змісті освітніх програм (опанувавши базові курси)

Рис. 1. Розподіл студентів на кафедрі геодезії та картографії за освітніми програмами (дані на 1 курс)

Рис. 2. Кількість студентів 1 курсу на кафедрі геодезії та картографії у 2008-2016рр.

і більш свідомо можуть обирати свою майбутню професію. Про це свідчить і опитування студентів першокурсників кафедри геодезії та картографії КНУТШ (за останні 5 років) яке свідчить, що основним пріоритетним напрямком майбутньої професійної діяльності (майже 90%) студентів визнали землеустрій та кадастр, а не картографію. Але вже на 3-му курсі багато студентів змінили свої уподобання і після завершення бакалаврату обрали

магістратуру з картографії.

Входження національної вищої школи в європейський освітній простір є складною задачею кожного окремого навчального закладу. Інтеграційні процеси, які відбуваються в галузі освіти країн учасниць Болонської декларації, повинні базуватися на єдиних стандартах і критеріях системи вищої освіти, що потребує нового осмислення і нової стратегії розвитку ВНЗ які готують фахівців геодезії та картографії. Але навчальний 2016/17 рр. освітні заклади розпочали *без затверджених стандартів* освіти (старі відмінено), навчальні плани у ВНЗ підготовлено відповідно освітніх програм які затверджені безпосередньо в університетах та інститутах (автономія ВНЗ). Тому питання якості підготовки фахівців стає ще біль гострим.

Висновки. Головним завданням кафедри геодезії та картографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка є забезпечення фундаментальної теоретичної та практичної підготовки висококваліфікованих кадрів, які б набули глибоких фахових знань для виконання професійних завдань та обов'язків науково-дослідницького й інноваційного характеру у галузі картографії. Для вирішення цих завдань освітні програми кафедри мають відповідати наступним вимогам:

- надати базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для засвоєння загальнопрофесійних дисциплін;
- надати базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; навички застосування програмних засобів; уміння створювати бази даних та використовувати Internet-ресурси;
- сформувати здатність застосовувати професійно профільовані знання в галузі картографії у процесі розв'язання професійних задач, побудови картографічних моделей;
- сформувати здатність використовувати професійно профільовані знання й уміння в галузі практичного застосування ГІС-технологій в дослідженнях.

**Рецензент – кандидат географічних наук, професор
А. М. Молочко**

Література:

1. Сайт Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www>.

univ.kiev.ua/ua/#geninf.

2. Сайт кафедри геодезії та картографії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geo.univ.kiev.ua/uk/kafedri/geodeziji-ta-kartografiji.html>.

3. Сайт вступної кампанії 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vstup.info>.

4. Сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>.

Л. М. Даценко

НОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ КАФЕДРЫ ГЕОДЕЗИИ И КАРТОГРАФИИ КИЕВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО

Современная картография интегрирована с географическими информационными системами и дистанционным зондированием Земли и именно в этом контексте мы видим перспективы подготовки специалистов в ВУЗЕ. Публикация посвящена анализу современного состояния подготовки специалистов картографов на кафедре геодезии и картографии географического факультета Киевского национального университета имени Тараса Шевченко. Уделено внимание проблемам, которые возникли после введения нового Перечня направлений, по которым осуществляется подготовка специалистов в высших учебных заведениях. Освещены результаты Вступительной кампании 2016.

Ключевые слова: кафедра геодезии и картографии, бакалавр картографии, магистр картографии, картография, геоинформатика, вступительная кампания, перечень направлений подготовки, области знаний.

L. Datsenko

NEW EDUCATIONAL PROSPECTS OF THE DEPARTMENT OF GEODESY AND CARTOGRAPHY OF KYIV TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY.

Cartography in general is facing a tipping point. It is turning from a science with a limited use into a full member of the information society. Knowing the software and the ability to create simple thematic maps with it has become an integral competence of modern specialists in the field of Earth Sciences, along with basic theoretical

training in Cartography and Geoinformatics. Modern cartography is integrated with geographical information systems and remote sensing of the Earth and it is in this context we see the prospects of training the specialists in the university. The publication is devoted to analysis of the current state of training of cartographers at the Department of Geodesy and Cartography, Faculty of Geography, of Kyiv Taras Shevchenko National University. Attention is paid to the problems that arose after the introduction of a new List of areas that are subject to the training of specialists in higher educational institutions. Every year a growing number of problems is arising in the admission of students on the 1st course and the preparation of new curricula according to the requirements of MES in accordance with the changes in education specified in the new Law on higher education. This publication presents the results of Entrance campaign in 2016. The entrance campaign of 2016 has another divergence from the previous years because only some of higher educational institutions announced openings on separate educational programs, while the majority of schools accepted students on wide specializations, unlike in previous years, when student were accepted on a program 'Geodesy, cartography and land surveying'.

Keywords: Department of Geodesy and Cartography, bachelor cartography, master cartography, cartography, geoinformatics, admissions, list of specialties, fields of knowledge.

Надійшла до редакції 16 серпня 2016 р.